

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. V. Opus satisfactorium regulariter debet esse pœnale. Potest esse
merè internum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](#)

eo modo, quo dicemus posse satisfacere videtur id esse maxime, qui docet per illum de elemosyna, quam satisfactione. Ita Arriaga, id dicitur; ubi enim, ubi ibi doctrina? Hoc vero precepto? Hoc vero est esse, & communiter animam illam voluntatem, orandum pro animabus, tunc & ipsa clarificari, in quo non er modum suffragi adrogatorii liberetur.

Trident. sess. 23. capitulo 8. uero fiduciam rationis et Sacrificia, orationis operas, que a filiis fieri conseruent, spiritu & devozione, & foundationibus, vel aliis funditoribus, sed a scatibus, & aliis qui hoc per accurate perferant, priore dicta rigore non ex opere operantur: est sensus fidelium, &

existim cum S. 8. in hujusmodi actis, in esse postquam in actu cito, tale opus; postea vero & nihil satisfaciens, & ex opere operantis, sunt autem talia opera, quae non remota, quatenus recipit, excusat faciendum pro debito; ad quod etiam ex interdum politice causa conditione & quae pererit; quamquam illa videatur ad modum videatur ad modum gratia, sed tantum ad orationis, vel similius, non nisi, ut impetratur, auctio-

ne est, talia opera facta conferre aliquid ad intentum bona opera, tantum operum possunt ieiendas faciliter oratio, cum ex misericordia ad premium justitia ob has causas non inchoo; qui corum pia different. Huc

Merito igitur ut infideles ejiciuntur ab Ecclesiis, qui defunctorum oblationes retinent, prout decernitur in Concil. Valesi 1. c. 4. (& refertur 13. q. 2. c. 10.) hisce verbis: Qui oblationes defunctorum retinet, & Ecclesia tradere demorantur, ut infideles sunt ab Ecclesia absconditi: quia usque ad inanitionem Fidei pervenire certum est, hanc pietatis divina exacerbationem; quia & fideles de corpore recedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes consolati almoniam, & necessaria sustentatione fraudantur. Porro hanc plenitudinem votorum esse satisfactionem condignam ex opere operantis, nec hoc Concilium, nec ullum aliud usurpam docuit, aut verbulo insinuavit.

Quapropter seu famulus retineat pecuniam, quam ex mandato domini jam defuncti debet dare in elemosynam, seu auctu det, vel ipsi sim pauperes inciso famulo furentur; aequali satisfactionem ex opere operantis de condigno habebit dominus secundum hanc sententiam. Numquid etiam in sententia Arriaga? Existimat hic Auctor, si dominus mandet famulo dare pecuniam in elemosynam, & famulus apud eam retineat, aut illam ipsimet pauperes inciso famulo furentur, non habitum eum hominem satisfactionem illam, quae esset responsura actuali elemosynae. Probat: quia ille re ipsa non fecit elemosynam, nec amissit auctum dominum rei: si enim deprehendat quid factum sit, potest jure repetere eam pecuniam; & licet passus sit damnum, uti patiuntur illi, a quibus fu accipit pecuniam non destinatam in elemosynam; hanc eidem illud libenter acceptavat, quia prior volitio non fuit de tolerando patienter tali furto, sed de danda elemosyna. Ergo ille nondum satisfecit; sed perinde se habet, ac si antequam voluntate dare elemosynam, aliquis ei furatus fuisset pecuniam, ipse vero inciso vellet eam dare, & non inveniret unde daret: quo casu certum est, cum non habitum satisfactionem, que provenire possit ab actione illa dandi elemosynam. Ita Arriaga supradicata n. 43.

Verum enimverò cum in utroque casu carentia pecuniae quoad substantiam eadem sit, neque penalis, sive per fortum, sive per elemosynam procurata, & in utroque casu carentia illa sit voluntaria, seu potius volita quoad substantiam; quidni in utroque casu dominus sit habiturus satisfactionem? Quidquid sit de hac re, quam relinquimus Alii ulterius disputandam, pro fine hujus Concl. quarto ab Arriaga, quomodo elemosyna, que sit post mortem ab hereditibus defuncti, sit defuncto penalis, cum jam ex integrum celaverit dominum illarum pecuniarum? Respondet hic Auctor, quatenus eam auctor auferunt hereditibus, quibus animæ defunctorum specialiter etiam tunc afficiuntur,

Quidquid sit de hac re, quam relinquimus Alii ulterius disputandam, pro fine hujus Concl. quarto ab Arriaga, quomodo elemosyna, que sit post mortem ab hereditibus defuncti, sit defuncto penalis, cum jam ex integrum celaverit dominum illarum pecuniarum? Respondet hic Auctor, quatenus eam auctor auferunt hereditibus, quibus animæ defunctorum specialiter etiam tunc afficiuntur,

Opus satisfactorium regulariter debet esse penale. Potest esse meritis internum.

I Ta expressis verbis docet Scotus 4. dist. 15. 87.

q. 1. n. 8. De tertio dico, quid satisfactio in isto Concl. est intellectu magis consilii in aliis panalibus, vel passionibus voluntariis, quam in aliis aliis bonis non panalibus, licet quandoque posset per aliquem actum bonum non panalem satisficeri; quia bene potest Deus actum magnum Charitatis acceptare pro punitione debita uni culpe: licet enim non sit propria punitione, est tamen maius bonum, & magis Deus reddens bonorum, quam illa, quae esset propria illius punitione. Sed regulariter sicut culpa ordinatur per panalium, & non per aliquod alind magis bonum, quam sit culpa, ita satisfactio isto modo dicta consilii in actionibus vel passionibus habentibus rationem penae.

Probat ex D. Augustino (vel quicunque probat) est Auctor lib. de vera & falsa Penit. c. 15. D. Augustinus in fine: sunt digni fructus virtutum, qui non sufficient Panitentibus: penitentia enim graviores expolular, ut si pacetur Ecclesia, ut pacata dolore & geminitibus, mortuis imperet vitam.

Quare à Doctore subtili, que sint illa 88.

opera penalis strictè dicta, quæ regulariter opera pos-

requiruntur? Responde: Ipsi actus panales, vel nella regu-

latione voluntarie in genere, reducuntur ad actum quista ex

interiorum dispenitentia vel passionem tristitia, & ad scoru-

rum exteriores confitentia proprium peccatum,

quod est rade penale; vel passionem concomitantem,

Rer. 3. felices

scilicet verecundiam, & ad altum simpliciter exteriorem vel passionem, scilicet macerando carnem: & omni talis maceratio dicitur conteneri vel reduci ad ieiunium; vel elevando mentem in Deum, & hoc fit per orationem; vel sua temporalia erogando, quod fit per eleemosynam. Quid clarius? Interim notandum, quod non tantum loquatur de satisfactione pro poena, sed etiam de satisfactione pro culpa, ut patet ex contextu.

89. Confirmatur sententia Scotti ex Scriptura, quae passim inculcat pénitentiam per opera stricte penitentia, Joël. 2. v. 12. Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio, & in fasto, & in planctu; & alibi. Similiter loquuntur omnes SS. Patres, quibus recentendis supersedeo, quia nimis obvii sunt. Accedant Canones pénitentiales antiqui, in quibus semper imponuntur hujusmodi opera.

& Concil. Trident. sess. 14. c. 2. ibi: Ad quam novitatem & integratatem (id est, remissionem omnis culpa & poena) per Sacramentum Pénitentiae sine magnis nostris flexibus & laboribus, dñe id exige nuptiis & pervenire nequam possumus, ut merito Pénitentia laboriosus quidam Baptismus & SS. Patribus datus fuerit. Eadem sess. c. 14. ibi: Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi freno quadan coércent he satisfactione pane. Ecce satisfactionem appellat poenam. Et post pauca: Dum (inquit) satisfactione patimur pri peccatis, Christo Iesu (qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est) conformes efficiunt, certissimam quoque in aliis habentes, quid si compainimus, & congloriscabimur. Christum autem satisfecisti per opera stricte penitentia, nemo est qui dubitet.

Ibidem docet, Sacerdotes debere impñere satisfactionem ad præteriorum peccatorum vindictam & castigationem. Unde can. 15. satisfactiones à Confessario impositas vocat poenas: Si quis dixerit, Claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum; & propereà Sacerdotes, dum imponant penas consitibus &c. Conflimitur can. 13. Si quis dixerit, pro peccatis quoad penam temporalem minimè Deo per Christi merita satisficer penas ab eo inflictis & patienter toleratis, vel à Sacerdote iniunctis, sed neque sponte suscepisti, ut ieiunis, orationibus, elemosynis &c.

Hinc Catechismus Romanus parte 2. c. 5. 90. Item ex Catechismo Romano, q. 58. Dic præcipue in satisfactione requirantur. Primum est, ut is, qui satisfacit, insit sit ad Dei amicos: opera enim qui finē Fide & Charitate sunt, nullo modo Deo grata esse possunt. Alterum, ut eiusmodi opera suscipiantur, que natura suâ molestiam & dolorem afferant: cum enim præteriorum scelerum compensationes sint, atque ut Sanctus Cyprianus Martyr (lib. 1. epist. 3. post medium) ait, redemptrices peccatorum; omnino necesse est, ut aliquid acerbatis habeant, quamquam non semper illud consequatur, ut qui se in illis molestis actionibus

exercent, doloris sensum habeant. Sæpe enim vel patiendi consuetudo, vel accentua in Deum Charitas efficit, ut qua perpetua gravissima sunt, ne sentiantur quidem. Nec tamen idcirco sit, quod minus ea ipsa opera satisfactionis vim habent: siquidem hic proprium est filiorum Dei, ita eius amore & piutate instannari, ut acerbissimis laboribus cruciat, antinibz fe è incommodi sentiantur, aut omnia latiflamo perferantur.

Quid eniam hæc testimonia clamant, nisi sententiam Scotti, videlicet: Regulariter satisfactione constituit in actionibus vel passionibus habentibus rationem poena? Quaris à me? Quid si quid sit poena? Respondeo: privatio aliquip pena boni utilis vel delectabilis.

Sed quæ ratio hujus doctrinae? Ratio à priori voluntas Dei, que sicut pro remissione culpa regulariter exigit poenam, v.g. Confraternitionem seu expressam & formaliter penam voluntentiam, tametsi subinde cam remittat per formalem actum dilectionis, abfque expressa & formaliter pénitentia seu poena; ita iure merito pro satisfactione seu remissione poena temporalis Purgatori, postulat poenam temporalem hujus vita, et id alioquin subinde cam remittat absque tali poena, per actum magnopere, v. g. actum dilectionis.

Atque hæc est mens Scotti suprà, quando ait: Regulariter sicut culpa ordinatur per poenam, & non per aliquod aliud magis bonum quam sit culpa; ita satisfactione isto modo dicta constituit in actionibus & passionibus habentibus rationem poena, Deus illicet sic volente & ordinante. Quare? Antitor, quia satisfactione est præteriorum scelerum compensatio, & redemptrix peccatorum seu poenitentium Purgatori, ex Catech. & Cypriano suprà; adeòqua est opus justitie; iustitia autem cum tendat ad æqualitatem, quidam postulet penas hujus vita, tamquam maximæ proportionatas penas Purgatori?

Enimvero satisfactione pro pena (de qua p. 91. hic loquimur) in hoc consistit, quod quis in nos prævenientia officium judicis, & sponte suâ fecerit ipsum castiget, ut non iterum à judice puniatur, cum iam punitus inventat. Cum ergo iudex puniret infligendo penam, & ipse ubi penam infligere debet; sialias non est æqualitas vel condignitas culpa ad penam, & unius penam ad alteram.

Dicendum (inquit Doctor Seraphicus S. Bonaventura 4. dist. 15. p. 2. a. 1. q. 3.) quod p. 92. est satisfactione per opera penitentia: & hanc ratio est quadruplices. Prima est: quia ibi est honoris adlati redditio; unde honorem ipsum debet homo reddere amplius, quam si non abstat: & idem requiritur, ut non tantum Deo samuletur per operationem bene, verum etiam seipsum deicias per penam assumptam. Secunda ratio est: quia est primò ordinatio & ordinatio; & quia ordinatum per culpam optimè ordinatur in poena; ideo &c. Tertia ratio est: quia ibi est infirmati curatio; quia infirmatus per de-

per delectationem; alorem; & ejus debitis abso- 93. lido debet per.

Si obiectio obiectio ex s. Ansel. impendere: non solum per alia potest fieri.

Respondens debitum honestum debemus per e mandato in iustitiam & subiec- 94. perio; & hunc veniens etiam redditur Deo per satisfactione.

Si rursum peccatis nostris penalis Deo magis placet, hunc facit: Respondebat à dico. Sera. obiectio.

Objicit I.

Objicit 2. perpetrant acedia &c. se- 95. ttarium; ergo satisfactione facit.

Respondebat quibusdam peccatis est ex delectatione.

Objicit IV. 96. Quare ob- fe loquendo factorum; obolum, quæ- tisfacit per o. Similiter potest hoc est incon sua commodi- 97. Respondebat spachini. panale natura abilitatis, & tatur humana inordinatio per se in satisfactione secunda oppositio.

His non ob- 98. Capitulum 1. Concl. pl. delicit omne satisfactionum ce Vasquez (inquit ille) De tercio dico. gerem, ut in Deus accepte ad satisfactionem iam de merito.

tentia.

Sect. 12. De Satisfactione secundum sc. Concl. 5. 871

habeant. Sapientiam per
confessio. Deum Chama
volumina sunt, ne sentia
tertio fit, quod impunita
n habeant: siquidem hu
ic eius amore & pietate
is laboribus cruciat, cur
ant, aut omnia laetitia

per delegationis calorem, curatur per penalitatis
algorum; & ideo &c. Quarta ratio est: quia ibi
est debitus absolutionis; & quia peccator est debitor paenae,
ideo debet per penam satisfacere. Hac illa.

93. 93. Si objicias per Anselmum in lib. Cur Deus
obligatio ex homo? Satisfacere est honorem debitum
impedire: sed hoc fit omni opere bono; ergo
non solum per opera penalia, sed per omnia
alia potest fieri satisfactio.

Respondet præfatus Doctor: Quoniam est

debitum honoris, veniens ex bono collato; & hunc
debemus per gratiarum actionem. Et veniens ex
mandato iunctu; & hunc debemus per obedientiam
& subiunctionem. Et veniens ex maiestatis imperio;
& hunc debemus per latræ adorationem. Et
veniens etiam ex peccato commissio; & iste honor
redditur Deo per Iustitiam punitionem: & hoc est in
satisfactione.

Rogas, quæ sit ratio sententia Vasquezii?

98. Ratio sens
tentia Vas
quez.

Si (inquit ille) in operibus meritoriorum con
cedimus condignitatem ad vitam eternam, &
ad augmentum sanctitatis; cur non etiam ad
penam remissionem? Non quia minus sit re
missione penam, quam gloria & augmentum
sanctitatis; quia revera aliquod meritum po
test esse majoris premii, quod tamen non sit

minoris meritorum, quia sunt diversa ratio
nis premia; sicut justus meretur de condigno
vitam eternam, cum tamen eisdem operibus
non mereatur evadere damnum aliquod tem
porale; sed quia remissio penam temporalis
ordinatur ad consecrationem gloriae. Qui ergo
suis operibus condigne meretur consequi glo
riam, etiam si alius reus sit temporalis penam
solvenda, quod plura congrit opera, non
tantum plus gloria meretur, sed magis appro
pinquat consecrationi gloriae: ergo magis se
expedit à debito pena temporalis: satisfacit
ergo pro illa. Hucusque Vasquez.

At non valet haec ratio, maximè in princi
piis Scotti, qui requirit acceptationem Dei, ut
opera nostra bona habeant ultimam condigni
tatem ad vitam eternam, & augmentum san
ctitatis; cur non etiam, ut habeant perfectam
condignitatem ad remissionem penam? Noli
dubitare. Jam autem confit nobis ex Scriptura,
Conc. & PP. Deum acceptasse opera bona,
etiam non penalia, ad premium vitæ eternæ,
& ad augmentum sanctitatis, & non
confit nobis, ea acceptasse ad remissionem
penam temporalis.

Certè acceptationem necessariam esse, pro
bo ex præfata doctrina Vasquezii: nam alio
quin nulla est ratio, quare eisdem operibus
non mereamur evadere damnum aliquod tem
porale, cum ex natura rei tanta sit proportio
inter actum nostrum meritorium, & damnum
temporale seu eversionem damni temporalis,
quanta est inter eundem actum, & remissio
ne penam temporalis Purgatori.

Nec obstat, quod haec remissio ordinetur
ad consecrationem gloriae; quippe merita non
dant jus ad gloriam, nisi consequendam post
purgatam animam à debito penae Purgatori;
ad eoque penam Purgatori non minuit illud, ad
quod merita dant jus. Ergo haec Consequen
tia non valet: Opus bonum meretur vitam
eternam; ergo meretur ablationem ejus, quod
potest impedire consecrationem vitæ eternæ.

An

94. 94. Secunda ob
jetio. Respondet
Doctor: Ad illud, quod
sunt, absque expressa &
pena; ita jure merito
emissione postea tem
pular penam temporale
quoniam subinde cante
re, per actum magis
meritorum.

Scoti supradicti, quando
ordinatur per penam,
agis bonum quamcum
endo dicta confessio in alio
liberum ratione penam, do
minante. Quare? Anti
est præteriorum scel
dempræ peccatorum
ii, ex Catech. & Cy
st opus iustitiae: iusti
æ qualitatem, quidam
te, tamquam maxim
urgatorii?

Objicis III. Quædam sunt peccata, quæ
perpetrantur cum tristitia, utputa inuidia &
aedia &c. sed satisfactio debet esse per con
trarium; ergo sine pena debet de his peccatis
satisfactio fieri.

Respondet Doctor Seraphicus, Quod est in
quibusdam peccatis committit tristitia, radix tamen
est ex delegatione libidinis.

Objicis IV. Si satisfactorium est penale per
se loquendo; ergo magis penale, magis satisfac
torium: sed avaro est magis penale dare
obolum, quam largo marcam; ergo magis satis
ficit per obolum, quam ille per marcam.
Similiter potest dici in jejuno & oratione: &
hoc est inconveniens, quod mali de malitia
suum commodum reportarent.

Objicis V. Si satisfactorium est penale per
se loquendo; ergo magis penale, magis satisfac
torium, etiam si non afferat, plau
cer Vasquez q. 94. a. 1. dub. 5. n. 3. Quam
(inquit ille) Scotus docuit in 4. dist. 15. q. 1. §.
De tertio dico. Et infra sic ait: Hoc non intelli
gerem, ut intelligit Scotus & Gabriel, quasi
Deus accepte voluntate suâ omne meritum
ad satisfactionem penam temporalis, sicut et
iam de merito ad gloriam opinantur. Hac illa.

95. 95. Quædam ob
jetio. Respondet
Doctor: Quid aliiquid est
penale nature, quia natura est, nuptia, ieiuni
abstinentia, & erogatio honorum, in quibus susten
tatur humana infirmitas. Aliiquid ratione culpa &
inordinationis voluntatis. Prima penalis resipicit
per se in satisfactione: secunda verò non; & de ista
secunda opponit.

His non obstantibus contraria sententia, vi
si delicit omne opus meritoriorum esse etiam fa
tisfactionum, etiam si non afferat, plau
cer Vasquez q. 94. a. 1. dub. 5. n. 3. Quam
(inquit ille) Scotus docuit in 4. dist. 15. q. 1. §.
De tertio dico. Et infra sic ait: Hoc non intelli
gerem, ut intelligit Scotus & Gabriel, quasi
Deus accepte voluntate suâ omne meritum
ad satisfactionem penam temporalis, sicut et
iam de merito ad gloriam opinantur. Hac illa.

per de-

sc. Seraphicus S. Bo
p. 2. a. 1. q. 3.) quid na
turalia: & hinc ratio
na: ibi est bonus ablat
sum debet homo redire
lifet: & ideo requiri
etur per operationem bu
sum deiciens per penam
est: quia est primo don
de ordinatum per culpan
& ideo &c. Tertia ratio
curatio; quia infirmatio
curatur.

96. 96. Quædam ob
jetio. Respondet
Doctor: Quid aliiquid est
penale nature, quia natura est, nuptia, ieiuni
abstinentia, & erogatio honorum, in quibus susten
tatur humana infirmitas. Aliiquid ratione culpa &
inordinationis voluntatis. Prima penalis resipicit
per se in satisfactione: secunda verò non; & de ista
secunda opponit.

97. 97. Oppositum
Concl. pla
ce Vasquez.

99. Non valde

100. Objection
occurred.

An fortè existimas, opus bonum de condigno meritiorum vita aeternæ, etiam esse meritiorum de condigno finalis perseverantiae in gratia? Et tamen hæc ordinatur ad confessionem gloriae, non minus quam remissio penæ temporalis Purgatorii: ergo licet in operibus meritiorum concedamus condignitatem ad vitam aeternam, & ad augmentum gratiae, non ideo cogimur concedere condignitatem ad omne illud, quod ordinatur ad confessionem gloriae: ergo non cogimur concedere condignitatem ad remissionem penæ temporalis Purgatorii, sed quod hæc ordinatur ad consecutionem gloriae.

101. Dices: Constat ex Concil. Trident. Deum acceptasse omnia pietatis opera ad effectum satisfactionis, scilicet 6. c. 14. ibi: Item, satisfactionem per ieiunia, elemosynas, orationes & alias spiritualis vita exercitia, sicut distincta ab illis tribus, in quibus tamen continentur alia opera strictè penitentia. Ergo omne opus meritiorum est etiam satisfactorium, ex hypothesi, quod adhuc debitum aliquius penæ. Alioquin si non restat penæ perfoluenda, clarum est quod opus possit esse meritiorum, id est, actualiter mereri gratiam & gloriam, id est, non sit satisfactorium, id est, tametsi de facto non satisfaciat pro aliqua pena temporali. Ex quo manifestè perspicuum est, rationem meriti in eodem actu esse distinctam à ratione satisfactionis.

102. Ad hoc argumentum respondet Arriaga disp. 2. 1. n. 6. Ea particula: Et alia &c. non includit omnia opera bona; aliquin sine tot ambigibus & limitationibus dixisset ab initio: Per omnia bona opera. Includit ergo alia, similia tamen in penitentia his, que ante posuerat; dixerat enim id fieri per ieiunia, orationes, elemosynas: nihil amplius ibi posuit. Restabant profectò illi multa enumeranda, in omnium iudicio & extra controversiam penalia, v. g. disciplinae, cilicia, cubationes in terra, peregrinationes, servire infirmis in hospitalibus, vigilias agere &c. Ad omnia hæc allusit Concilium, non autem universaliter ad omne omnino opus bonum, quale est comedere ob vitandum fætem, quando comedere homini est gratissima; hoc enim non est propriè opus pietatis, de quo ibi Concil. agebat; ac proinde potius ex ipsa Concilii additione constat, illud non intellexisse talia opera: quomodo enim, quælo, de talibus dici potest, quod reddamur similes Christo patienti, qui per suam Passionem pro nobis satisfecit? Constat ergo minus consequenter requiri opus penale, & simul dici, omne opus bonum esse penale & satisfactorium. Hæc tenus prefatus Author, contra illos, qui docent, solum opus penale esse satisfactorium, & nihilominus omne opus bonum esse satisfactorium, quia omne est de facto aliquo modo penale.

103. Responso Arriaga.

Hæc est sententia Suarezii disp. 37. scilicet 6. n. 5 & 8. quem sequitur Lugo disp. 24. n. 37. & 41. Probat autem Card. omne opus honestum, esse aliquo modo penale; quia nullum est opus honestum, quod non adveretur aliis cui bono vel delectabilis vel utili, vel affectu aliquod malum secum; aliquin non esset liberum, si esset merum bonum ex parte objecti, & in exercitio ipsius actus: afferre ergo semper aliquid difficultatis vincenda; quod quidem etiam in iis operibus, que maxime videntur esse juxta proportionem naturæ, locum habet: nam licet in mandatione aut potu non sit difficultas homini famelico surstituendo; in ipsa tamen regenerationis intentionis difficultas maxima est. Unde Augustinus ita universaliter auctor est dicere, indebet nullum prorsus opus bonum fecisse, quia nimis vel ex parte objecti, vel falso ex parte intentionis, erat aliquis defectus; quod faltem regulariter verum erat. Huculque Card.

Quoniamvis autem hæc difficultas minor sit in homini spirituali, immo serè nulla, id tamen non tollit penitentiam operis, sed indicat fervorem patienti. Quocirca estudo aliquis cum gaudio seipsum verberaret, vel ex ferventi amore Dei lætus & hilaris distribueret opes suas pauperibus, non propterè minus faceret; quippe ratio & natura actus per se consideranda sunt.

Atque hæc ratione, etiam ipse amor Dei super omnia, videtur habere aliquam difficultatem, propter inclinationem corrupta naturæ ad amorem proprium; ad quam superandam indiget speciali auxilio Dei. Si ergo omnis difficultas est aliqua penalitas, & hæc talis penalitas sufficit ad satisfactionem; indubie etiam ille amor erit satisfactorius, immo magis quam actus aliarum virtutum, non solum quia melior, sed etiam quia difficilior, & quasi virtute continens & complectens aliam virtutum laborem. Ita Suarezius p. 9.

Si ei objicias: Ad meritum consideratur difficultas, ad satisfactionem vero penalitas. Respondet ibidem: Difficultatem dupliciter posse considerari, uno modo quatenus conferat bonitatem actus, & sic pertinet ad meritum; alio modo ut interfici labore & ponam operanti, & sic confert ad satisfactionem. Unde hæc duo quodammodo se mutuo juvent bonitas & pena, quia ipsa voluntas sustinendi penam propter Deum meritaria est; & è contrario bona voluntas necessaria etiam est, ut actus sit satisfactorius. Quamvis enim actus veluti formaliter habeat rationem faciliendi ex penitentia; illa tamen penalitas potest esse objectum meriti seu voluntatis meritaria; & è contra, quamvis actus bonus formaliter sit meritorius, est tamen quasi principium constitutus ipsam penam in esse morali, ut possit habere rationem satisfactionis.

Et hinc

104. Et hinc et bus actus me satisfactionem per tales actus & dignitatis, est magis à digniori cumstantias, enim satisfaciens solum illa phy ter. Huculque

105. Haùd ade omne opus be trident. qua

potius contrater decernit, meritoria vi can. 32. nup bona opera

ctoria pro pec

nium, oratione

opus, subint

ximus ex Arre

lutione, & su

tilis ac Docto

optem, ut o

ria pro pena

habeo sufficie

re, five Con

sunt voluntate De

Sicut audie

esse mere inter

clusionis; &

dicit Scotus,

pio Conclusio

nales expre

re ipsius & &

de primo dico

vior laboriosa

puniendum pe

placandum do

voluntarie tol

epit ut ipsius

quæm satisfac

suffere in actu

vel exteriori.

106. Non ergo

fetus non tem

satisfaciens

negat adi-

bus interio-

ribus om-

nia & &

con-

tinuò su

quibus con

ut opus exteri

vel p. satisfa

cem

atio nisi in illi

mo, oratione

Suarii disp. 37. q. 6. ur Lugo disp. 24. n. 37. Card. omne opus honeste penale; quod nullum est ad non adfertur alio vel utili, vel affectuoso; aliquo non esse si sit bonum ex parte ob- psum actus: affectuoso itatis vincendis; quod peribus, que maxime pensionem nature, la- m in mandatione aut as, homini famelico aut en rectificatione inter- mpsus actus: affectuoso vel dicere, infideli- ponum facile, qui ni- cci, vel falso ex parte mis defectus; quod fal- erat. Huculque Card.

difficultas minor sit in dō ferre nulla, id tamen operis, sed indicia oīcīa est aliquid com- raret, vel ex freni hiliaris distribueret oper propterea minus fatus & natura actus per le etiam ipse amor Dei non habere aliquam difficultatem corrupte natura quā ad quam superadem deo. Si ergo omnis penalitas, & haec talis ad satisfactionem; in- strit satisfactionis, immō am virtutum, non lo- quiam quā difficilior, & complectens alteri.

Ita Suarez supradicata meritorum consideratur rationem verò penitentias difficultatem dupliciter modo quatenus confortat & sic pertinet ad meritorum laborem & posse ad satisfactionem, modò se mutuò juvant ipsa voluntas sustinens meritoria illi; & èas necessaria etiam est. Quamvis enim actus rationem satisfactionis penitentias potest esse voluntatis meritorum & bonus formaliter sit quasi principium con- cione moralis, ut possit ditionis.

Et hinc

Et hinc etiam fieri potest, ut ceteris paribus actus melius magis possit conferre ad satisfectionem, in quantum pena voluntaria per se actum, est mortaliter majoris valoris & dignitatis. Sic etiam pena magis voluntaria, est magis satisfactiva; & similiter quae est à digniori persona, vel quae habet alias circumstantias morales meliores: quamquam enim satisfactionis fiat per penam, non est tamen solum illa physicè consideranda, sed moraliter. Huculque Suarus.

Haud adeò male, si modò probaverit, omnem opus bonum esse penam strictè dictam, id est, talem penam, de qua loquitur Concilium Trident. quando agit de operibus satisfactionis. Sed cum hoc non probet, immò ex Concilium potius contrarium colligatur; nam generaliter decernit, bona opera hominis iustificari esse meritoria vita exteris, scilicet 6. c. 16. & can. 32. nospiam autem docet universaliter, bona opera hominis iustificari esse satisfactionis pro pena temporali, sed specificat ieiunium, orationem & elemosynam, ac alia pietatis opera, subintellige: his similia; sicut antea dictum ex Arriaga; hinc maneo in priori reformatione, & subsciro sententiam Doctoris Subtilis ac Doctoris Seraphici, quamvis ex corde optem, ut omnia opera bona sint satisfactionis pro pena temporali: interim quia non habeo sufficientem auctoritatem sive Scripturam, sive Concil. aut SS. PP. & res pendet ex voluntate Dei, non audeo id assertare.

Sicut audere dicere: opus satisfactionis potest esse merer internum, quae est secunda pars Conclusionis; & communis DD. Neque contradicit Scoto, ut patet ex eius verbis in principio Conclusionis relatis, ubi inter actus penales expresse ponit actum interiorem distinctionem, vel passionem tristitiae. Et éadem q. n. 11. sic ait: De primo dico, quid satisfactionis est operatio exterior laboriosa vel penalis, voluntarie assumpta ad puniendum peccatum commissum à se, & hoc ad placandam divinam offenditam; vel est passio levipena voluntarie tolerata in ordine praedito. Isto modo accipiunt satisfactionis multi strictius & particularius, quam satisfactionis primo modo; quia illa potuit consistere in actu penalis passionis voluntarie interiori vel exteriori.

Non ergo negat actibus interioribus omnes non tem satisfactionem seu vim satisfaciendi; sed regat adi- bus interiorib; si aliquam negat, ea est satisfactionis strictè di- cultate, & conditioñat alius penitentia partim vim fa- ticiendi.

terio articulo precedente; vel in passionibus voluntatis concomitantibus ista tria opera difficultana.

Ex quibus verbis colligit Suarez disp. 37. Ut perpe- rati. 5. n. 1. Scotum ponere totum valorem ad satisfaciendum in actu exteriori, ita ut si duo aequaliter externum dolorem assumant, quamvis inaequales internos actus habeant in intentione vel alia perfectione, eaque satisfac- tient. Sed contrarium colligere debuisset hoc modo: Scotus loco citato ad satisfactionem stricte dictam requirit voluntariam assumptionem, vel voluntariam tolerantiam penam: ergo tam- eti duo aequaliter externum dolorem assumant, si illi voluntates sint inaequales in intentione vel alia perfectione, inaequiter satisfacient.

Nec magis solide Arriaga disp. 21. n. 19. existimat, Scotum consentire in hanc propo- sitionem: Actus interior, qui formaliter est meritorius, non est satisfactorius, nisi ipsi ad- jungatur actio aliqua penalis ab eo distincta, & qua non occupetur in merito, condigno gratia & gloria. Probat illam esse sententiam Scoti; quia ipse requirit actionem externam pro satisfactione, in qua totam illam constituit; qui fortasse ideo à Suario & Aliis rejiciunt, qui plane videtur necessariò exigere opus omnino exterum.

Plane viderut; sed iis, qui legunt Scotum alienis oculis, nec multum curant, verè at falsò Scoto adscribant aliquam sententiam. Si Arriaga legisset Scotum propriis oculis, non potuisset ignorare, Contritionem meret internam, absque alia actione exteriori, esse satisfactionem generaliter sumptam; & quis dubitet, eam in homine justo meritoriam de condigno. Si legisset Scotum Quodlib. 18. in- tilligere potuisset, actum exteriorum superad- dere distinctam bonitatem formalem, & pet consequens distinctum meritorum; ac proinde mecum dixisset; secundum Scotum eundem actum tam internum, quam externum posse esse meritorium & satisfactorium.

Contendit hic Author contra communem sententiam; opera interiora, formaliter libera, tota quanta occupari in condigno merito au- gamenti gratia & gloria, adeoque nullam eis relinqui vitam, ut simul de condigno satisfac- tient pro debito penam: quia (inquit) hæc satisfactionis est mortaliter novum condignum meritorum; est ergo aliud querendum, quod finis detrimenti illius meriti possit esse satisfac- torium; hoc autem putat esse opus externum; vel alius internum penale non meritorium, significatum tamē & elevatum tum à gratia subiecti, tum ab operatione libera & merito, que toleratur.

Verum in sententia Scoti, qui requirit ad meritorum condignum acceptationem diuinam; Rejicitus, hac res nullam habet difficultatem: nam oportet ostendere, ita Deum acceptasse opera interiora formaliter libera tota quanta ad præ-

109.
Sententia
Arriaga
opera inter-
iora, nul-
lam habere
vitam satisfac-
tient,

S l f f f m f f m f f

874 Disput. 7. De Sacramento Pénitentie.

mium gratiae & gloriae, ut simul non potuerit ea acceptare & de facto acceptaverit pro debito pena temporalis, quod ille Autor non ostendit, nec umquam ostendet.

Deus pos-
tuisset me-
ritas nostra
ad maiorem
gratiam &
gloriam ac-
ceptari.

Putas, quia Deus non potuisse meritam nostra acceptare ad maiorem gloriam aut gratiam, quam de facto acceptaris? Erras roto calo. Ergo non obstante, quod ea acceptari ad certum gradum gratiae & gloriae, etiam potuit ea acceptare pro aliquo debito pena temporalis. Quae enim repugnantia? Ergo opera interiora, est si sunt meritoria gratiae & gloriae, una possunt satisfacere pro aliquo debito pena temporalis, etiam per modum meriti: ego enim non dubito, quin si Deus voluntaret, homo justus per bona opera meritoria gratiae & gloriae, etiam potuisse mereri bona temporalia. Cur autem Deus non voluerit, penes ipsum est. Quis consiliarius ejus fuit?

111.
Duplex ob-
jectio solvi-
tur.

Si inferas: Ergo opus bonum perinde satisfacit, ac si nihil aliud mereretur. Respondeo concedendo totum.

Ergo si non mereretur, sed purè satisfaceret, quodlibet opus quantumvis minimum esset satisfactorium de condigno pro tota pena temporali. Ergo etiam de facto licet simul ineratur, satisfacit quodlibet opus pro qualibet pena.

Respondeo negando has Consequentiias: quia (sicut dixi) quantitas satisfactionis, ut etiam meriti, pendet ex acceptance Dei, qui sicut potuit non velle opera nostra acceptare ad premium gratiae & gloriae, potuit non velle acceptare ad satisfactionem pro pena temporali: quo casu, non obstante proportione inchoata cum dictis est. Iibus, nullum hujusmodi effectum habuissent: ita etiam potuit velle acceptare ad determinatum effectum, quantumvis ad maiorem vel minorem potuisset acceptare; & creditur de facto acceptata, sic tamen ut opus magis honestum & magis carnale acceptaverit ad maiorem effectum, quam opus minus honestum & minus penale, ne aliquin homines avetererentur ab operibus perfectioribus.

112.
Deus non
acceptat
quodlibet
opus ad fa-
tisfacio-
nem pro to-
ta pena.

Constat ergo ex communis consensu totius Ecclesiae, Deum non acceptasse quodlibet opus quantumvis minimum ad satisfactionem pro tota pena temporali, sed pro determinata pena majori, vel minori, secundum maiorem vel minorem perfectionem & penalitatem operis (est pro tota pena potuisset acceptare, sicuti acceptavit Baptismum) ne, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injuria & contumeliosi Spiritui sancto, in graviora labamus.

Diverso re-
spectu opus
est merito-
rium & fa-
tisfacione-

Enimvero diverso respectu opus est meritorium & satisfactorium. Meritorium quidem, quatenus est opus filii factum in honorem & obsequium munificentissimi patris; satisfactorium autem, quatenus est penale, & pene-

nam sustinendo ipse operans se Deo subiicit ad reparationem auctoritatis laesa per suum peccatum: ideoque Deus penam remittit, penititione voluntarii hominis contentus; nec maiorem remitteret, est illud opus illud nihil mereretur: propterē enim non esset magis honestum aut magis penale.

Plane (inquis) sed honestas, que nunc occupatur in præmio gratiae & gloriae, tunc occuparetur in extinguenda sola pena. Cum ergo extincio totius penæ temporalis minus bonus sit, quam augmentum gratiae & gloriae, debetur ex integro sufficere ad extinguendam totam penam.

Respondeo: estò extincio totius penæ temporalis minus bonus sit, quam augmentum gratiae & gloriae, equidem diversi generis, sicuti bona temporalia. Ponamus ergo casum, quod Deus promisisset bonis operibus homini justi, præter gratiam & gloriam etiam bona temporalia (de qua promissione non constat, sed postea vice versa constat, Deum non promisisse, cum videamus, magis metitos sapientis minus gaudentem temporali prosperitate) ponamus, inquam, quod promisisset num propterē debueret minorem premium gratiae & gloriae; aut si nullum promisisset premium gratiae & gloriae; num ideo illa opera præmerentur quæcumque bona temporalia? Non est credibile.

Deinde disparitas est: quod in opere bono, quod satisfactorium seu extinctivum penæ temporalis, principaliter spectetur penalitas, quæ cum utrobius foret eadem, tamen tali casu plus fortè penam remitteretur, quam si honestas occuparetur in præmio gratiae & gloriae, non ideo tamen tota pena. Dico, Porri: quia revera exilium, quod non plus remitteretur; quia honestas est endem vivo occupetur in præmio gratiae & gloriae, vivo. Ergo æquale dignificat penalitatem, quia (sicut dixi) principaliter hic consistatur, & eni sic dignificate correspondet extincio penæ.

Itaque veluti idem opus potest esse honestum, & penale, ita etiam idem opus potest esse meritorium, & satisfactorium; meritorium quæ honestum, satisfactorium quæ penale. Et quoniam honestas, & penalitas in eodem actu merè internum inveniuntur, v.g. in Contritione homini justi; nulla est ratio, quare opus illud merè internum non sit satisfactorium de condigno ex opere operantis. Et ecce ratio secundæ partis Conclusionis.

Profecto sicuti per actum merè internum homo potest peccare, etiam conveniens fuit, ut per actum merè internum posset satisfacere pro peccato. Nonne oratio communiter enumeratur inter opera satisfactoria? Et vero orationem purè mentalem quis dubitat esse veram orationem? Cur ergo non erit satisfactoria?

Audi-

Sect. 1

115. Audiam
Quæ facis? (inquit) in
repondo: Salice in peccati
peccato car-
tis oculorum
respondent de
re; salice in peccati
quæcumque in
reprimendum
comprendunt
vestrum, undi
perpetrat
autem superbia
propriate corre
tum Deo, &

Quæ peccati
superbia
catus autem ci
mostrat circum
magis mosnarum. E
correspondent
cat quis, per

116. Nunc qua
ritualia possul
bitat. Cur er
non posset ei
purè mentali
bor contra
dubitabit. E
nalis, cur no
pro peccato?

Si querar
dicit, 15. p. 2
fectoria, credo
non labore vi
tatur spiritus
virtus anima
ris. Credo tam
gloria magis,
qua hac est, i
qua illud est, i
a Sacerdoti, et
suo vocalis. Ha

Et iustitia si
quod omnis or
penalis est, &
quam est tanta
cedenter, vel cu
tamen inter om
generibus, c
Deum pro venia
est mentalis,

117. Dum ergo
nem esse act
non excludit
illum tantum
spectat ad pri
menti Penitentia
& Confessionem
intelligendum
sunt satisfactio
bus, salices iei
nimurum cat
ad unum ex i

petans se Deo subiicit
oritatis lete per suam
Deus penam remittit;
homini contentus; ne
etiam opus illud ab
enim non esset magis
cenale.

et honestas, que non in
gratia & gloria, tunc
quenda sola pena. Cum
pena temporalis minus
mentum gratiae & glo-
ri sufficiere ad extinguitur.

extinctio rotius penarum
sit; quam augmen-
tum, quod promiscuit
temporalia. Ponamus ergo
comisiffet bonis operibus
gratiam & gloriam.
de qua promissione non
versa conflat. Deum
videamus, magis meri-
dere temporali profi-
ciem, quod promiscuit
is, minore prae-
nullum promiscuit
; num ideo illa opera
que bona temporalia

et quod in operis bonis
et extinctivis pene
spectetur penalitas
foris eadem, tamen
remitteretur, quoniam
in premio gratiae &
pena tota pena. Dico
tum, quod non plus
estadem liceat
gratia & gloria; sive
significari penalitatem,
principaliter hic conside-
rata correspondet.

opus potest esse hone-
stiam idem opus potest
satisfactorium; merito
satisfactorium quod per
opera, & penalis in
inveniuntur, v.g. in
usti; nulla est ratio,
internum non sit satis-
ex opere operantis. Et
is Conclusionis.

actum meritum internum
etiam convenienter fuit;
internum posset satis-
ficiare oratio communis
per satisfactoria? Et
mentalem quis dubitat
Cur ergo non erit sa-

Audi-

115. Audiamus Scotum supra no. 12. Peccatis
sunt satis in genere, distincti in tria membra,
scilicet in peccatum carnis, in peccatum concupis-
cendi oculorum, & superbiam vita i. Ioan. 2. cor-
respondunt de congruo propria satisfactiones in gen-
ere; scilicet peccato carnis ieiunium, vel universitatis
quicunque maceratio carnis, magis ordinata ad
reprimendum tale peccatum carnis; & sub isto
comprehendit vigilias, peregrinationes, asperitates
vestium, inditatem vel discalecationem, immo ge-
neratius quicunque laborem fatigantem. Peccato
autem superbi, & ceteris spiritualibus magis ap-
propriate correspondet oratio, qua & humilitas spiritu-
tum Deo, & roborat contra peccata spiritualia. Pe-
ccatis autem circa temporalia, ut avaritia, vel ex-
peditati cuiuscumque, ut rapina, furti vel ablationis
iniquitate, magis appropriata correspondet ergatio ele-
emosynarum. Et ratio ipsorum est, propter maiorem
correspondentiam penitentia ad culpam; quia per que pec-
cat quis, per hoc & torquetur.

116. Nunc quo à Doctore subtili, peccata spi-
ritualia possunt esse merit interna? Nemo du-
bitat. Cur ergo oratio correspondens, similiiter
non posset esse merit interna? Nonne oratio
pure mentalis humiliat spiritum Deo, & ro-
borat contra peccata spiritualia? Non est ratio
dubitandi. Et cum aliunde sit difficultis ac po-
nalis, cur non sufficiat ad satisfaciendum Deo
pro peccato?

117. Si queratur (inquit D. Bonaventura 4;
dist. 15. p. 2. à 2. q. 3.) que oratio sit satis-
factoria, credo quod omnis; quia nulla est, in qua
non laborent virtutes animales; & quantum dele-
tatur spiritus, tantum caro frequenter tabescit, &
virtutes animales minus sunt intente regimini corporis.
Credo tamen, quod illa inter ceteras est satisfac-
toria magis, in qua ascenditur homo ad genitum,
quia hac est, in qua Deus maximè delectatur. Unde
quia illud est gratia specialis, ideo non imponitur
a Sacerdote, sed praambulum ad illud, scilicet ora-
tio vocalis. Hæc ille.

Et infra sic ait: Sit ergo hac summa dictorum,
quod omnis oratio ex Charitate facta, si recte fiat,
panalis est, & satisfactoria potest esse; quia num-
quam est tanta delectationis, quin sit panalis ante-
cedenter, vel conquegenter, vel concomitante. Illa
tamen inter omnes præcipue satisfacit, que est magis
gembunda, & in qua major clavis cordis est ad
Deum pro venia peccatorum; hec autem in aliquibus
est mentalis, in aliisque vocalis.

Dum ergo Scotus n. 11. definit satisfac-
tionem esse actionem exteriorum laboriosam,
non excludit omnem actum interiorum, fed
illum tantum (sicut superius diximus) qui
spectat ad primam, & secundam partem Sacra-
menti Penitentiae, id est, ad Contritionem & Confessionem. Deinde patet, quomodo
intelligendum sit, quod ibidem ait: Non con-
sistit satisfactio, nisi in illis tribus operibus difficulti-
bus, scilicet ieiunio, oratione & eleemosyna; quia
nimisim cetera opera penalia reduci possunt
ad unum ex illis tribus.

Quod satis clarè significat Concil. Trident. Conc. Trid.
fessi 6. c. 14. quando illis tribus adjungit alia
più spiritualis vite exercitia, ibi: Itemq. sa-
tisfactionem per ieiunia, eleemosynas, orationes, &
alii più spiritualis vita exercitia. Similiter loquitur
fessi 14. can. 13. ibi: Ut ieiunus, orationi-
bus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus;
specificat autem illa tria, quoniam aptissima
sunt ad satisfaciendum, utpote maximè pos-
sunt, & quæ facile veniunt in usum hominum.

Doctor Seraphicus 4. dist. 15. p. 2. a. 1. 118.
Quid intelligatur per orationem intelligit omnem actum,
contemplativum ad Deum relatum: per jeju-
num omniem carnis afflictionem, quæ constitutæ
in vigiliis & flagellis, & jejunis propriæ di-
uis: per eleemosynam autem omne opus pie-
tatis proximo impensum, sive spirituale, sive
corporale. Et probat sufficientiam, ac distinc-
tionem harum partium, primò secundum ap-
propriationem: Cū enim (inquit) triplex sit
radix peccati, sicut dicitur in Ioanne: aut concupis-
centia carnis, & contra hanc est ieiunium, aut con-
cupiscentia oculorum, & contra hanc est eleemosyna;
aut superbia vita, & contra hanc est oratio; hoc
dico secundum appropriationem, quia unumquodque
horum valet contra omnes, appropriate tamen magis
opponitur.

Secundò per proprietatem: Opus (inquit)
panalis aut ordinat nos ad Deum, & sic est oratio;
aut ad nos, & sic est ieiunium, quod macerat car-
nis nostram; aut ad proximum, & sic est eleemosyna.

Tertiò secundum reconciliationem: Quid
(inquit) per orationem Deo reconciliamur. Sed,
sic dicit Augustinus in Serm. Domini in monte: Si
vis orationem tuam volare in celum, fac duas alas,
scilicet ieiunium, & eleemosynam. Iobia 12. bona
est oratio cum ieiunio & eleemosyna.

Quarta sufficientia accipitur: Quia (inquit)
duplex est vita, scilicet activa & contemplativa;
quantum ad contemplativam, oratio; quantum ad
aktivam, eleemosyna; ut autem homo sit dispositus ad
uramque sic est ieiunium.

Itaque rectissime & sufficientissime hæc tria
specificat Concilium Trident. & communiter
Theologi, primò, quia per eleemosynam
offeruntur Deo omnia bona externa & fortuna,
& per jejunium bona corporis, per orationem
bona spiritus. Secundò, quia per eleemosynam
privatar peccator bono utili corpori,
per jejunium bono delectabili, per orationem
autem acquirit bonum honestum. Tertiò, quia
per eleemosynam homo subvenit proximo,
per jejunium caligit seipsum, & per orationem
honorat Deum. Quidnam igitur omnia
bona opera satisfactoria ad unum ex his tribus
reducuntur? Bene feceris reducendo, & melius
ea exercendo.

Dubitas autem, quod ex illis sit magis sa-
tisfactorium? Respondet D. Bonaventura su-
pra: Quod unumquodque horum secundum appo-
priationem

S. filii 2. 119.

um ex eod. priationem suam. Tamen si generaliter loquamur,
Dost Ser. dicendum, quid in satisfactione tria sunt, scilicet vi-
phico. tatio culpa, & contra hanc valet maximè oratio.
Secundum est augmentum gratia, & ad hanc maxi-
mè valet elemosyna; qua homo facit sibi amicos,
qui imperant gratiam. Tertium est solatio pene,
& hoc maximè est in ieiunio: & hoc est infimum in
satisfactione; alia duo preponderant. Hac Do-
ctor Seraphicus.

Quibus non immoror, quia nihil certi: li-
cet enim jejunium sit magis penale, quam
oratio vel elemosyna, & ideo ex hac parte
magis aptum ad solutionem penae, equidem
oratio & elemosyna, quia ista actus Religio-
nis, & hæc actus Charitatis, quæ sunt pra-
stantiores virtutes, excedunt in honestate seu
honestate jejunium, utrum actu inferioris
virtutis, scilicet temperantiae. Jam autem (ut
supradiximus) ad effectum extinctionis penae
non solum attenditur penitentia, sed etiam
honestas seu bonitas, id est, penitentia non
nuda, sed ut dignificata per honestatem &
bonitatem agit.

120. Et ideo iuxta communem Theologorum
Lugo existi- doctrinam (ut vult Lugo disp. 24. n. 33.)
mat elæ- elemosyna est magis satisfactoria, quam jeju-
mosynam. De illa scriptum est Luc. 11. v. 41.
Date elæmosynam, & ecce omnia munda sunt vobis,
non præcisè propter impetrationem gratia,
quia sapient illi, quibus datur elæmosyna, non
impetrant gratiam danti elæmosynam; sed
magis arbitror propter extinctionem penae
temporalis, quæ restabat in altera vita sol-
venda.

D. Aug. Quidquid sit de hac comparatione, optimum consilium est D. Augustini Ser. 59. de
temp. circa finem: Quia vult orationem suam vo-
lare ad Deum, faciat illi duas alas, id est, elemosynam & ieiunium, & ascendat celeriter, & exau-
datur. Idem insidem penè verbi consult Enarr. in Psal. 42. in fine: Vis orationem tuam
volare ad Deum? Fac illi duas alas, ieiunium &
elæmosynam. Nam (teste Raphaële Angelo),
uno ex septem, qui adstant ante Dominum
Tob. 12. v. 2. Bonæ est oratio cum ieiunio & elæmosyna, magis
quam thesauros auri recordere: quantum elemosyna
& morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata,
& facit inventre misericordiam & vitam eternam.

Si autem à me queritur, Primò; An hæc
opera sint satisfactoria, etiam dum præcepta
sunt jure naturali seu positiivo? Secundo; An
procedere debeant ex intentione satisfaciendi?
Responso erit

121. Consimiliter non est satisfactio specialis, que est
3. pars Pénitentia; quia de coniugio requiri re-
quisitum in re, vel in voto, ante omnem partem Pen-
tentia, sicut cœssatio voluntare vel factio à peccato:
sed satisfactio, que est 3. pars Pénitentia, non re-
quiritur ante alias duas partes Pénitentia, immo
sequitur Constitutionem & Confessionem ut inten-
tione Sacerdotis. Restitutio autem non insungit à
Sacerdoti, neque est ex parte Sacerdotis.

CONCLUSIO VI.

Satisfactio fieri potest per opus
præceptum: neque requiritur
intentione satisfaciendi.

Contra primam partem Suarius disp. 37. 121.
lect. 4. nu. 1. citat Scotum 4. dist. 15. q. 1. ubi (inquit) satisfactionem definide-
bere esse ex indebitis; quod exponit de debito
præcepti, ut videtur etiam licet in q. 2. arg. 1.
cum solutione.

Fator: Scotus q. 1. satisfactionem defi-
nit debere esse ex indebitis, sed quod exponit de debito
præcepti, non repetit in tota sua
illa questione.

Quantum ad qu. 2. n. 35. sic fit Doctor:
Ad argumenta. Ad primum, patet in prima par-
ticipia art. ultimi, propter quam rationem qui non
tenebat ad restitutionem, ut ad satisfactionem pro-
prie dictam, que est 3. pars Pénitentia: sed tenet
ad eam, ut ad cœssationem à peccato, & his actu
& effectu cum circumstantiis debitis vel opportuni.
Ubi tantum loquitur de restitutione, non autem
de omni alio præcepto, v.g. de jejunio,
auditione Missæ &c. Deinde non de omni
satisfactione, sed loquitur de sola satisfactione
sacramentali, quæ regulariter (nisi aliud Con-
fessarii declare) intelligitur de operib[us] aliis
indebito ex præcepto, ut constabit ex dicen-
dis Sectione sequenti.

Porrò de restitutione sic discutit Scottus
in prima particula articuli ultimi q. 2. n. 28. statuit
Sicut arserit alienum ex peccatum mortale contra
præceptum divinum negativum: Non fortunatim pos-
cies, ita & teuer alienum: & ideo sicut necessaria
erit illi servare & præcepta negativa, ita necessaria
est non tenere alenum domino invito; & per con-
sequens vel actu statim reddere, vel latenter
reddere, cum fuerit opportunitas. Vnde non est re-
stitutio facienda necessaria ut pars quedam satis-
factionis, neque generaliter accipiendo satisfac-
tionem, neque speculator. Generaliter enim accepta
reddit pro peccato equivalentis ei, in quem peccator
non sic illa restitutio: quia abesse omnium redditione
propeccato, posset reddi proximo, quod suum est,
sicut in muris reddire creditori: abesse omnium
satisfactione, pertinente ad reconciliationem pecca-
toris.

Consimiliter non est satisfactio specialis, que est
3. pars Pénitentia; quia de coniugio requiri re-
quisitum in re, vel in voto, ante omnem partem Pen-
tentia, sicut cœssatio voluntare vel factio à peccato:
sed satisfactio, que est 3. pars Pénitentia, non re-
quiritur ante alias duas partes Pénitentia, immo
sequitur Constitutionem & Confessionem ut inten-
tione Sacerdotis. Restitutio autem non insungit à
Sacerdoti, neque est ex parte Sacerdotis.

Sect.
Sacerdote, si
peccatis: si q.
ulteram, resti-
tuta peccato, ve-
mo haberi-
Pénitentia ac-
non est capax
mar ad Pénit-
entiam alienis
est, non est co-
usque Sotu-

123. Videamus
negat
Scotus ren-
tationem
polle esse
tationem
gen.

Videamus
exponat ly-
secundum
sunt necessar-
nullatenus
dumtaxat,
necessaria, e-
pertinente a
Deo, non q-
tionis, live-
rem, five
fore facien-
satisfactionis
facienda n-
nis. Non aut
pars quadam
cienda necessar-
Non negat
affirmans ea
abesse omni-
li Purgatori-
ne.

An autem
possit etiam
riam assump-
aut alio mo-
disparati bi-
negat. Malo-
ria negant,
nus solidis n-
gimus fente-
opera, alio-
politivo, po-
qua satisfactio-

124. Ratius à
opera illa hu-
satisfactionem p-
ut colligit
cap. 10. ibid.
& Ecclesi-
cripta, cooper-
que magis in-
iustificari an-
pliè illis que-
dive legi pa-
eternam sua
de celarent
securi. Qua-
tisfecisse pr-
fuerint ope-